

Veertig dagen of tweemaal veertig dagen

In Leviticus 12 wordt gesproken van cultische onreinheid van een vrouw na de bevalling. Na het begin van de menstruatie is een vrouw twaalf dagen onrein. Dat wil zeggen dat ze geen heilige voorwerpen mag aanraken en ook haar man mag haar in die tijd niet benaderen. Na die twaalf dagen moet ze zich ritueel reinigen, en mag ze ook haar man weer ontvangen. Dat is trouwens ook de tijd dat de vrouw het meest vruchtbaar is. In het verhaal van David en Bathseba zien we dit weerspiegeld,

In Leviticus is er iets opmerkaams, namelijk de periode van onreinheid na een bevalling. Als de vrouw een manlijk kind baart is ze veertig dagen onrein. Na de geboorte van een vrouwelijk kind 2 x 40 dagen. De grote vraag hierbij is wat de reden kan zijn voor dit verschil.

Bij nazoeken van Joodse commentaren kom ik niet bij een heldere conclusie uit: Rashi zegt er niets over. Nachmanides zegt dat er een biologisch verschil is bij een bevalling van een mannelijk of vrouwelijk kind, waardoor het langer duurt na de geboorte van een meisje dat de vrouw weer in haar normale doen is. Deze opvatting zou ook in de Talmoed te vinden zijn. Rabbi Yosef zegt dat als een zoon geboren wordt iedereen blij is. Hij hoeft geen barensweeën te doorstaan. Als er een dochter geboren wordt is iedereen verdrietig. Dit is niet omdat rabbi Yosef denigrerend over vrouwen dacht, maar hij zegt erbij dat het meisje een zwaarder leven te wachten staat als ze zelf barensweeën zal krijgen.

Dat de termijn van veertig dagen genoemd wordt is niet zo vreemd, want dan weet men zeker dat het vloeien na de bevalling opgehouden is. Prof. Gispén beweert dat de bevalling van een meisje zwaarder is dan bij een jongen, en het vloeien daarna zou ook langer aanhouden. Als voormalig huisarts ben ik deze opvatting nooit tegengekomen. Wel zegt hij daarbij dat een bevredigende verklaring moeilijk is.

Zelf heb ik nergens een steekhoudende verklaring gevonden voor dit verschil. Daarom ben ik geneigd er een symbolische betekenis achter te zoeken.

Het getal 40 duidt op een afgebakende periode. In allerlei verhalen maakt de schrijver hier gebruik van. Zo wordt het leven van Mozes in drie perioden van 40 jaar verdeeld. De Israëlieten trokken veertig jaar door de woestijn.

De combinatie van de getallen 40 en 40 + 40 komt voor in Genesis 7:4 (en Exodus 24:18 en Deuteronomium 9: 9, 11 en 18). Steeds gaat het over 40 dagen en veertig nachten. Zou de 80 dagen in Leviticus 12 de 40 duiden op daglicht en de 80 op dag + nacht. Dat het leven van een meisje licht en donkere perioden zal kennen, en dat van een jongen alleen lichte?

Lukas de Groot, Juli 2025.

N.B.: Als iemand een andere verklaring heeft hoor ik het graag.